

## طراحی و تعیین شاخص‌های روان‌سنجی «مقیاس تداوم تعارض‌های زناشویی» در زوج‌های ایرانی

راضیه کرامتی<sup>۱</sup>، دکتر سید علی کیمیایی<sup>۲</sup>، دکتر حسین کارشکی<sup>۳</sup>، دکتر سید امیر امین یزدی<sup>۴</sup>

### چکیده

این پژوهش با هدف طراحی و تعیین شاخص‌های روان‌سنجی پرسشنامه عوامل تداوم‌بخش تعارض‌های زناشویی در بین زوج‌های ایرانی انجام شد. جامعه پژوهش شامل کلیه زوج‌های ایرانی در سال ۱۴۰۰ بودند. تعداد نمونه ۱۲۱۲ نفر بودند که ۷۱۷ نفر برای بخش تحلیل عاملی اکتشافی و ۴۹۵ نفر در بخش تحلیل عاملی تأییدی قرار گرفتند. سپس یک نمونه ۱۲۲ نفری نیز برای بررسی همبستگی پرسشنامه به صورت دسترس از زوج‌های ایرانی انتخاب شدند. جهت اعتباریابی پرسشنامه از رویه‌های متداول تعیین روایی و پایایی شامل تعیین روایی محتوایی، روایی سازه، روایی همگرا و واگرا و تعیین پایایی پرسشنامه استفاده شد. جهت تحلیل داده‌ها از تحلیل عاملی اکتشافی، تحلیل عاملی تأییدی و روش همبستگی پیرسون بهره‌برده شد. در تحلیل عاملی اکتشافی ۱۲ عامل اکتشافی شد. نتایج تحلیل عاملی تأییدی نیز نشان‌دهنده برازش مناسب مدل برای داده‌های گردآوری شده بود. با توجه به کمبود مقیاس معتبر و پایا جهت اندازه‌گیری عوامل تداوم‌بخش تعارض زناشویی در جامعه ایران، به کارگیری این پرسشنامه جهت ارزیابی، تشخیص و درمان تعارض‌های زناشویی می‌تواند مفید باشد.

واژگان کلیدی: تعارض زناشویی، تحلیل عاملی، پرسشنامه عوامل تداوم‌بخش، روان‌سنجی.

۱. دانشجوی دکتری مشاوره، گروه روان‌شناسی مشاوره و تربیتی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.
۲. نویسنده مسول: دانشیار مشاوره، گروه روان‌شناسی مشاوره و تربیتی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران. kimiaee@um.ac.ir
۳. دانشیار روان‌شناسی تربیتی، گروه روان‌شناسی مشاوره و تربیتی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.
۴. استاد روان‌شناسی تربیتی، گروه روان‌شناسی مشاوره و تربیتی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

(دریافت: ۱۴۰۱/۰۹/۰۶ - پذیرش: ۱۴۰۲/۰۱/۲۸)

**Abstract**

The purpose of present study was to investigate designing and determining the psychometric indicators of the perpetuating factors questionnaire of marital conflicts among Iranian couples. The research population included all Iranian couples in 2021. The sample size included 1212 subjects, 717 subjects were included in the exploratory factor analysis technique and 495 subjects were included in the confirmatory factor analysis technique. Then, a sample of 122 subjects were selected from Iranian couples as Convenience samples to investigate the correlation of the questionnaire. To validate the questionnaire, the common procedures of determining validity and reliability including determining content validity, construct validity, convergent and divergent validity, and determining questionnaire reliability were used. For data analysis, exploratory factor analysis, confirmatory factor analysis and Pearson's correlation method were performed. The results of exploratory factor analysis revealed 12 factors.. The results of confirmatory factor analysis also showed the appropriate fit of the model for the collected data. Considering the lack of valid and reliable questionnaire to measure the factors of continuation of marital conflict in Iranian society, using this questionnaire can be useful for assessment, diagnosis and therapy for marital conflict.

**Keywords:** Marital Conflict, Factor Analysis, Perpetuating Factors Questionnaire of Marital Conflicts, Assessment

## مقدمه

ازدواج نقش مهمی در کمک به افراد جهت رشد فرد و غنی‌سازی زندگی خانوادگی دارد (خسروی، عباس‌پور و سودانی، ۱۴۰۱). ازدواج یکی از نقاط عطف زندگی است که در آن فرد شریک زندگی خود را با نقشی جدید و انتظارات جدید انتخاب می‌کند. به بیانی، ازدواج، گرد هم آمدن دو فرد کاملاً متفاوت به عنوان زن و شوهر است که توافق می‌کنند برای برنامه‌ریزی و تشکیل خانواده خود توافق کنند. برای اکثر مردم ازدواج بیش از دوستان، شامل حمایت عاطفی و زناشویی و همراهی است و به عنوان بزرگ‌ترین منبع حمایت اجتماعی به شمار می‌رود (تاسو و گنهان<sup>۱</sup>، ۲۰۲۱). به گفته آلدوس (۱۹۹۶) ازدواج موفق ازدواجی است که در آن هر دو طرف بتوانند از احساس هویت و معنا در زندگی خود لذت ببرند (خسروی، عباس‌پور و سودانی، ۱۴۰۱). به گفته تولرونلک<sup>۲</sup> (۲۰۰۸) ازدواج باید یک ماجراجویی هیجان‌انگیز و زیبا باشد و قرار است رابطه زن و شوهر با گذشت هر روز یا سال بهتر شود. با این حال، مسائل کوچکی می‌توانند در رابطه وارد شوند و هنگامی که این مسائل کوچک به درستی مدیریت نمی‌شوند، می‌توانند باعث اصطکاک و تعارض بین زوج‌ها شوند که ممکن است در طول سال‌ها نیز بیشتر شود (تولرونلک، ۲۰۱۴؛ تاسو و گنهان، ۲۰۲۱). در این میان، برخی زوجین تعارض بیشتری نسبت به بقیه دارند و برخی قادرند به‌طور سازنده با آن برخورد کنند. زوج‌های بسته‌تر امکان تعارض بیشتری دارند؛ زیرا بیشتر هر همسر مفهوم خاصی از نقش زن و شوهر دارد که بر انتظاراتش از طرف مقابل اثرگذار است. حال اگر انتظارات نقش تأمین نشود، به تعارض و ناسازگاری خواهد انجامید و در نتیجه آن همسران نسبت به یکدیگر احساس خشم، ناامیدی و ناخشنودی می‌کنند (جلالی و همکاران، ۱۳۹۸).

تعارض‌های زناشویی<sup>۳</sup> ممکن است به عنوان یک کشمکش، درگیری، نزاع، اختلاف یا نزاع بین زن و شوهر و گاهی با سایر اعضای خانواده بر سر نیازها، عقاید، باورها، ارزش‌ها یا اهداف متضاد توصیف شود (اولوگ بنگا<sup>۴</sup>، ۲۰۱۸). تعارض‌های

۱. Tasew, a.s. & Getahun, k.k.

۲. Tolorunleke, C. A.

۳. marital conflict

۴. Olugbenga, A. J.

زناشویی، یک تجربه جهانی در روابط زناشویی است. اگرچه زوجها از نظر فراوانی و شدت درگیری‌هایشان متفاوت هستند، اما وقتی دو نفر تلاش می‌کنند تا زندگی‌شان را یکپارچه کنند، اختلاف یک پیامد اجتناب‌ناپذیر است (دیس و لوستک<sup>۱</sup>، ۲۰۱۶). از نظر شیوع، تاسو و گنهان (۲۰۲۱) در تحقیقی نشان دادند که تعارض‌های زناشویی از شیوع بالایی برخوردار است و سال به سال روند افزایشی را نشان می‌دهد. در زمینه علل تعارض‌ها، میزا<sup>۲</sup> (۲۰۱۴) نشان داد که مسائل مالی، بی‌حوصلگی/عدم تحمل، پرخاشگری، عدم ابراز محبت، مسائل ارتباطی، دخالت‌ها و نداشتن مسئولیت در امور خانه از عوامل اصلی تعارض‌های زناشویی در جمو شهر آدیس آبابا بوده است. به طور مشابه، تیروورک<sup>۳</sup> (۲۰۱۵) توضیح داد که مسئولیت‌های مشترک خانه، عدم ارتباط محبت‌آمیز و مشکلات مالی به شدت با تعارض‌های زناشویی مرتبط است. یافته‌های اسکالماریام و مینواگاو<sup>۴</sup> (۲۰۱۴) و افورک<sup>۵</sup> (۲۰۱۰) نشان داد که تعارض زناشویی می‌تواند ناشی از عوامل روان‌شناختی باشد، اما عوامل مرتبط با جنسیت، جنسی، اجتماعی فرهنگی و اقتصادی را به‌عنوان علل تعارض زناشویی ذکر نکردند. تحقیق دمکه<sup>۶</sup> (۲۰۱۹) نشان داد سن فعلی زوجها، وضعیت تحصیلی، تعداد سال‌هایی که زوجها در رابطه زناشویی ماندند، رابطه جنسی، خیانت، درآمد ماهانه، مدیریت مالی و دخالت خانواده‌ها و/یا دوستان در زندگی زوجها به طور قابل توجهی تعارض زناشویی را پیش‌بینی می‌کنند. علاوه بر این، اولوگ بنگا (۲۰۱۸)، نشان داد که مدیریت ضعیف مالی خانواده، شکاف ارتباطی، زمان اختصاص داده شده به فرزندان و تفاوت در سطح درآمد به‌عنوان برجسته‌ترین علل تعارض زناشویی در نظر گرفته می‌شوند. به طور کلی، عوامل رفتاری شامل رفتار ناسازگار، آزار کلامی شوهر، همسر خسیس، آزار جسمی همسر، ظلم به همسر، عوامل اقتصادی شامل مسکن نامناسب، مشکلات مالی، عوامل اعتیادآور شامل اعتیاد به الکل شوهر، سیگار کشیدن

۱. Theiss, J. A., & Leustek, J.

۲. Meaza, M.

۳. Tiruwork, T.

۴. Askalemariam, A., & Minwagaw, T.

۵. Afework, E.

۶. Demeke, W.

شوهر و عوامل اجتماعی شامل اصطکاک با اقوام می تواند بر تعارض های زوج ها تأثیر گذار باشد (تاسو و گتهان، ۲۰۲۱).

این تعارض های زناشویی می توانند، تهدیدهایی جدی برای واحد زناشویی به شمار روند که ثبات و کیفیت ازدواج را به چالش می کشند و سبب بروز پیامدهای منفی روانی، جسمانی، اجتماعی و اقتصادی می شوند، و کارایی و بهره وری شغلی افراد را به شدت کاهش می دهند (هوشمندی، احمدی و کیامنش، ۱۳۹۸). از جمله روتنبرگ<sup>۱</sup> و همکاران (۲۰۱۷) در تحقیقی نشان دادند که تداوم تعارضات خانوادگی علائم آسیب شناسی روانی شامل مشکلات برونی سازی، درونی سازی و مصرف مواد و اختلالات نقش اجتماعی شامل رضایت زناشویی و رفتار والدینی را پیش بینی می کند. در تحقیقی دیگر، تاسو و گتهان (۲۰۲۱) در بررسی های خود پنج پیامد عمده تعارض زناشویی شامل استرس، احساس افسردگی و اندوه، نگرانی در مورد آنچه که دیگران می گویند، و احساس یأس و ناامیدی را شناسایی کردند. همچنین، پژوهش های انجام شده بر پیامدهای منفی تعارض های والدین بر فرزندان نیز بسیار تأکید داشته اند (ون الدیک<sup>۲</sup> و همکاران، ۲۰۲۰؛ هارولد و سلرز<sup>۳</sup>، ۲۰۱۸). بنابراین، وجود ابزارهای قوی برای سنجش تعارض های زناشویی در تحقیقات و عملکرد بالینی که رفتارهای تعارض مخرب را در ساختارهای خانواده و در بین زوج ها شناسایی می کند، ضروری است.

از جمله ابزارهایی که برای سنجش تعارض های زناشویی طراحی شده است، پرسشنامه تعارضات زناشویی ثنایی ذاکر و براتی (۱۳۸۷) است که با هدف سنجیدن هفت بعد اصلی تعارض های زوج ها (کاهش همکاری، کاهش رابطه جنسی، افزایش واکنش های هیجانی، افزایش جلب حمایت فرزند، افزایش رابطه فردی با خویشاوندان خود، کاهش رابطه خانوادگی با خویشاوندان همسر و دوستان، و جدا کردن امور مالی از یکدیگر) این پرسشنامه تدوین شده است. این پرسشنامه فقط میزان تعارض در ابعاد پرسشنامه را می سنجد. پرسشنامه تعارض زناشویی ثنایی و براتی (۱۳۸۷) تقریباً ۱۴ سال پیش بر اساس نمونه ای از زوج ها ایجاد شد و هیچ مطالعه بعدی ساختار عامل اصلی را تأیید نکرده است.

۱. Rothenberg, W. A

۲. van Eldik, W. M

۳. Harold, G. T., & Sellers, R.

ساخت پرسشنامه در میان زوج‌هایی که از نظر زمانی و فرهنگی ممکن است متفاوت با نسل‌های گذشته باشند، به عنوان معیاری قوی و مفید برای رفتارهای تداوم‌بخش تعارض زناشویی را برجسته می‌کند. یکی دیگر از ابزارها، مقیاس تعارض زناشویی کانزاس است<sup>۱</sup> که آگمان، موکسلی و اسپچام<sup>۲</sup> (۱۹۸۵) آن را طراحی کرده‌اند و از ۲۷ گویه تشکیل شده است و جهت سنجش میزان تعارض زناشویی به کار می‌رود. اما تاکنون ابزاری برای سنجش عوامل تداوم‌بخش تعارض‌های زناشویی متناسب با فرهنگ زوج‌های ایرانی طراحی نشده است؛ با توجه به اینکه طولانی شدن تعارض در روابط بین فردی می‌تواند، بسیار آسیب‌زننده باشد و موجب بروز مشکلات فراوان گردد. لذا، اگر زوج‌ها در حل مشکلات و تعارض‌هایشان شکست بخورند، این نارضایتی به طور مداوم ادامه می‌یابد، می‌تواند باعث بدرفتاری و خشونت در خانواده و در نهایت به از هم پاشیدگی زندگی زناشویی یا طلاق منجر شود (یو و پارک<sup>۳</sup>، ۲۰۱۶).

در پژوهش حاضر، تداوم تعارض‌ها منظور همان مشکلاتی‌اند که به موضوعات تکرار شونده در روابط زناشویی تبدیل شده‌اند. موضوع بسیار مهم این است که چرا در بعضی روابط با وجود داشتن تعارض‌های شدید و با فراوانی بالا، بعد از مدتی زوج‌ها به یک هماهنگی نسبی دست می‌یابند و تعارض‌ها را حل و فصل می‌کنند، با این وجود، در برخی از روابط بین فردی درحالی که سال‌ها از رابطه‌شان گذشته است، اما تعارض‌ها همچنان ادامه دارند و زوج‌ها به یک توافق نسبی نرسیده‌اند. در نظریه گارمن<sup>۴</sup> این موضوع با عوامل نگهدارنده یا عوامل تداوم‌دهنده تعارض‌های زناشویی مورد توجه قرار گرفته است. گارمن (۲۰۰۸) معتقد است که مشارکت و پویایی عوامل فردی و بین فردی باعث تداوم و ماندگاری تعارض‌ها می‌شود. در روابط زوج‌ها یکسری رفتارهای چرخه‌ای به صورت ناخودآگاه اتفاق می‌افتد که زمینه مزمن و طولانی شدن تعارض‌ها را ایجاد می‌کند. وقتی در روابط زناشویی قوانین رابطه نقض می‌شود یا مشکلاتی که به طور مکرر کل رابطه را به طور منفی تحت تأثیر قرار می‌دهد، هر یک از زوج‌ها می‌کوشند که دیگری را تغییر

۱. Kansas Marital conflict Scale

۲. Eggeman, K. W., Moxley, V., & Schumm, W. R.

۳. Yu, J. H., & Park, T.

۴. Gurman

دهد. در این مواقع فرایندهای نگهدارنده مشکل در تعامل‌های زوج‌ها آشکار می‌شود. این فرایندهای چرخه‌ای ناساگار و معیوب نشان می‌دهند که دفاع‌ها تعاملی‌اند و فقط از طریق تغییرات شریک زندگی نگه داشته می‌شوند. این دفاع‌ها طوری عمل می‌کنند که فرد از دیدن رفتار مخالف و متناقض با تصویر درونی خود از شریک ایدئال‌ش اجتناب می‌کند و می‌کوشد یک نگرش دائمی در مورد وی را حفظ کند. انتظارات اضطراب‌گونه و خیال‌پردازانه‌ای که افراد نسبت به ازدواج دارند، آن‌ها را به انحرافات جزئی و اندک از قوانین رابطه حساس می‌کند و هنگامی که نقض قوانین اتفاق می‌افتد، قطعاً دامنه و فراوانی کنترل متقابل افزایش می‌یابد (گارمن، ۲۰۰۸).

در انتها به دلیل اینکه زوج‌ها با دیدگاه‌های بسیار متفاوت و متناقض در مورد ریشه‌های تعارض‌ها و عوامل نگهدارنده مشکلاتشان، وارد جلسه درمان شوند، برای درمانگر این مهم است که از میزان و درجه‌ای که هر یک از زوج‌ها می‌تواند به سهم و نقش خودش در مشکلات زناشویی اعتراف کند، آگاه باشد (گارمن، ۲۰۰۸) و با وجود آگاهی فزاینده از نقش برجسته تعارض در روابط زوج‌ها و مزایای شناسایی این تعارض‌ها و عوامل تداوم‌بخش این تعارض‌ها، در اکثر موارد وقوع و تداوم آن در روند مشاوره زوج‌ها ناشناخته می‌ماند. شناسایی دقیق عوامل بالقوه تداوم‌بخش تعارض‌های زناشویی، برای مداخله در سریع‌ترین زمان ممکن برای زوج‌ها، ممکن است با جلوگیری از تشدید بیشتر تعارض و/یا کمک به همسران، ارزش قابل توجهی برای زوج‌های متعارض به همراه داشته باشد. بنابراین، وجود ابزاری کارآمد برای سنجش عوامل تداوم‌بخش تعارض‌های زناشویی الزامی است. عدم وجود آزمون‌های کارآمد ممکن است موجب ناشناخته ماندن میزان و شدت تعارض‌ها شود. برای سنجش تعارض‌های زناشویی ابزارهای مختلفی ساخته شده، اما عوامل تداوم‌بخش تعارض‌های زناشویی ابزار جامعی برای جامعه ایرانی وجود ندارد. لذا در پژوهش حاضر به طراحی و تعیین شاخص‌های روان‌سنجی پرسشنامه عوامل تداوم‌بخش تعارض‌های زناشویی در بین زوج‌های ایرانی پرداخته شد.

### روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع همبستگی است و با هدف طراحی و تعیین شاخص‌های روان‌سنجی (روایی و پایایی) پرسشنامه عوامل تداوم‌بخش تعارض‌های زناشویی در بین زوج‌های ایرانی انجام شد. جامعه پژوهش شامل کلیه زوج‌های ایرانی در سال ۱۴۰۱ بودند. برای

نمونه‌گیری به شیوه در دسترس اقدام شد و به وسیله فراخوان از طریق شبکه‌های اجتماعی و ارسال فرم همکاری در پژوهش حاضر، از افرادی که به صورت خودگزارشی اعلام نمودند تمایل به شرکت در پژوهش را دارند، دعوت به عمل آمد تا به پرسشنامه‌های تحقیق حاضر پاسخ دهند. تعداد ۱۲۱۲ نفر برای شرکت در پژوهش اعلام آمادگی کردند که ۷۱۷ نفر برای بخش تحلیل عاملی اکتشافی و ۴۹۵ نفر در بخش تحلیل عاملی تأییدی قرار گرفتند. سپس یک نمونه ۱۲۲ نفری نیز برای بررسی همبستگی پرسشنامه عوامل تداوم‌بخش تعارض زناشویی با پرسشنامه‌های تاکتیک‌های حل تعارض استراوس<sup>۱</sup> و همکاران (۱۹۷۹)، پرسشنامه استاندارد سبک‌های حل تعارض رحیم (۱۹۸۳) و پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ (۱۹۹۸) به صورت در دسترس از زوج‌های ایرانی انتخاب شدند. سپس، فرم پرسشنامه‌ها به صورت الکترونیکی در اختیار افراد نمونه قرار گرفت. برای طراحی و آماده‌سازی پرسشنامه عوامل تداوم‌بخش تعارض زناشویی به روش پدیدارشناسانه از مصاحبه با ۲۲ نفر از زوج‌های ایرانی متعارض استخراج و اعتباریابی شد که گزارش مجزای خود را داشته است. متن پرسشنامه به تأیید خبرگان رسید. برای اعتباریابی پرسشنامه از رویه‌های متداول تعیین روایی و پایایی شامل تعیین روایی محتوایی، روایی سازه، روایی همگرا و واگرا و تعیین پایایی پرسشنامه استفاده شد. برای تحلیل داده‌ها، تحلیل عاملی اکتشافی، تحلیل عاملی تأییدی و روش همبستگی پیرسون به کمک نرم‌افزارهای SPSS و Amos انجام شد.

## ابزارها

پرسشنامه عوامل تداوم‌بخش تعارض زناشویی: این پرسشنامه در ابتدا براساس نتایج بدست آمده از مصاحبه با ۲۲ نفر از زوج‌های متعارض و دریافت تأیید کدگذاری‌ها از خبرگان که ضریب نسبی روایی محتوایی<sup>۲</sup> (CVR) بالای ۰/۷۰ و شاخص روایی محتوایی<sup>۳</sup> (CVI) بالای ۰/۸۰ داشت برای گویه‌های این پرسشنامه به دست آمد. با ۱۴۳ گویه و ۱۲ عامل (وابستگی ناسالم به خانواده مبدأ، اولویت ندادن به همسر، تغییر ضمنی رفتار، نقص

۱. STRAUS

۲. Content Validity Ratio

۳. content validity index



مهارت‌ها، نپذیرفتن سهم خود در مشکلات و عدم رسیدگی به مشکلات خود، ویژگی‌های خاص شخصیتی و رفتاری، بی‌وفایی و خیانت زناشویی، نداشتن رضایت جنسی و عاطفی، ایدئال‌سازی، عدم پذیرش و ناتوانی در دیدن همسر به عنوان شخص کامل، الگوهای ارتباطی ناسالم، سبک دلبستگی ناایمن، باورهای ناکارآمد ارتباطی (طراحی شد. نمره‌گذاری طیف لیکرت پاسخنامه از ۱ (کاملاً موافقم) تا ۵ (کاملاً مخالفم) نمره‌گذاری می‌شود.

پرسشنامه تاکتیک‌های حل تعارض استراوس و همکاران: این پرسشنامه را استراوس و همکاران (۱۹۷۹) طراحی کردند و در سال‌های ۱۹۹۰ و ۱۹۹۶ مورد تجدیدنظر قرار گرفت. این پرسشنامه خشونت جسمی و روان‌شناختی زوجها علیه یکدیگر را در ۱۲ ماه گذشته می‌سنجد (استراوس و همکاران، ۱۹۹۶). نسخه جدید این مقیاس که از آن در پژوهش حاضر استفاده شده است یک مفهوم چندبعدی از خشونت و راهبردهای حل تعارض است که شامل ۵ بعد است: مذاکره<sup>۱</sup>، پرخاشگری روان‌شناختی<sup>۲</sup>، حمله جسمی<sup>۳</sup>، اجبار جنسی<sup>۴</sup> و صدمه<sup>۵</sup>. این پرسشنامه به وسیله پناغی و همکاران (۱۳۹۰) ترجمه و تعدادی از گویه‌های آن (۱۳ گویه) حذف شد و آن‌ها به جای پنج عامل استراوس سه عامل مذاکره، خشونت روانی و حمله جسمی در دو فرم پرخاشگر و قربانی را معرفی کرده و آن را برای جامعه ایرانی مناسب دانسته‌اند. در این پرسشنامه آزمودنی‌ها میزان توافق خود را در یک طیف ۷ درجه‌ای از «صفر = هرگز تا ۷ = بیش از ۲۰ بار در سال گذشته» مشخص می‌کنند. پایایی زیرمقیاس‌ها را استراوس و همکاران (۱۹۹۶) در نمونه‌ای از دانشجویان بررسی کردند و دامنه همسانی درونی از ۰/۷۹ تا ۰/۹۵ در نوسان به دست آمد. همچنین، ۴۱ پژوهش دیگر همسانی درونی را بررسی نمودند. در این مطالعات ضریب آلفا از ۰/۳۴ تا ۰/۹۴ با میانگین ۰/۷۷ متغیر بوده است (استراوس، ۲۰۰۷). در بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی این پرسشنامه همبستگی میان آن و سه مقیاس آزار جسمانی و آسیب (استراس،

۱. Negotiation

۲. Psychological aggression

۳. Physical Assault

۴. Sexual coercion

۵. Injury

(۲۰۰۴)، سوء استفاده و خشونت جسمانی و سلطه‌گری در روابط عشقی شاهدهی بر روایی سازه و پیش‌بین آن گزارش شد (محمدخانی و همکاران، ۱۳۸۹). در ایران ضریب آلفای کرونباخ این مقیاس از ۰/۷۹ برای خرده‌مقیاس پرخاشگری روان‌شناختی تا ۰/۹۱ برای خرده‌مقیاس مذاکره به دست آورده شد (محمدخانی و همکاران، ۱۳۸۹). پناغی و همکاران (۱۳۹۰) برای بررسی روایی واگرا و همگرای این پرسشنامه از خرده‌مقیاس‌های آن استفاده و گزارش کردند که خرده‌مقیاس‌های حمله جسمی و خشونت روانی دارای همبستگی مثبتی با یکدیگرند و سازه‌های مشابهی را سنجیدند. پایایی هر یک از زیرمقیاس‌ها نیز بین ۰/۶۶ تا ۰/۸۶ به دست آمد. در پژوهش حاضر پایایی پرسشنامه به روش ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۷۳ به دست آمد.

پرسشنامه استاندارد سبک‌های حل تعارض رحیم: این پرسشنامه توسط رحیم (۱۹۸۳) طراحی شده و دارای ۲۸ گویه است و هدف آن ارزیابی سبک‌های حل تعارض افراد در رابطه با همسر (سبک یکپارچگی، سبک مسلط، سبک ملزم‌شده، سبک اجتناب‌کننده، سبک مصالحه) است. این پرسشنامه بر اساس مقیاس لیکرت (بسیار کم = ۱ تا بسیار زیاد = ۵) نمره‌گذاری می‌شود. در پژوهش حقیقی و همکاران (۱۳۹۱) بین خرده‌مقیاس‌های پرسشنامه سبک‌های حل تعارض رحیم و پرسشنامه حل تعارض همبستگی مثبت و منفی مشاهده شد که بیانگر روایی همگرا و واگرای مطلوب این پرسشنامه است. پایایی پرسشنامه سبک‌های حل تعارض رحیم به روش ضریب آلفای کرونباخ نیز ۰/۸۰ گزارش شد. در پژوهش حاضر پایایی پرسشنامه به روش ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۷۳ به دست آمد.

پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ<sup>۱</sup>: پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ که فرم ۴۷ گویه‌ای آن به وسیله اولسون (۱۹۹۸)، طراحی شد، دارای ۹ خرده‌مقیاس به شرح زیر است: موضوعات شخصیتی، رابطه زناشویی، حل تعارض، مدیریت مالی، فعالیت‌های مربوط به اوقات فراغت، روابط جنسی، ازدواج و فرزندان، خانواده و دوستان، جهت‌گیری مذهبی. برای محاسبه نمره کل پرسشنامه، نمرات فرد در تمامی ۴۷ ماده، به صورت معکوس یا مستقیم در طیف کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم، با هم جمع می‌شود و یک نمره خام به دست می‌آید. ضریب آلفای «پرسشنامه انریچ» در گزارش اولسون و همکاران (۱۹۹۸)، ۰/۹۲ گزارش کردند. ضریب آلفای خرده‌مقیاس‌های انریچ در چندین مطالعه متفاوت از

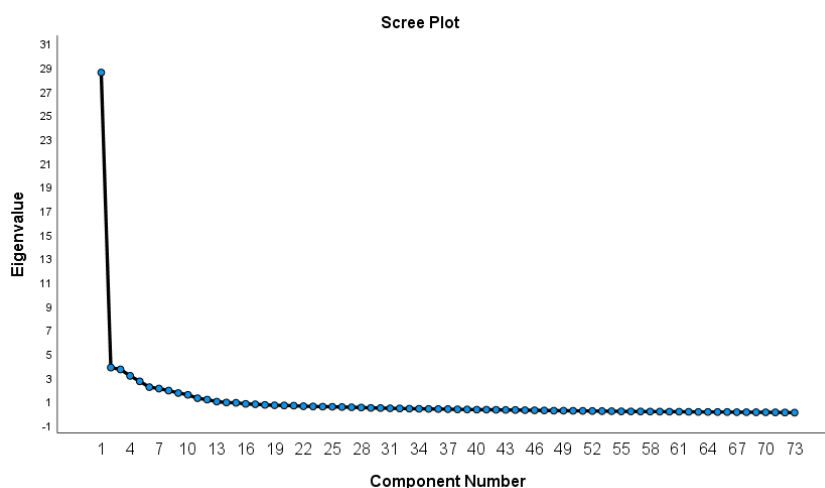
۱. ENRICH

۰/۶۸ (برای نقش‌های مساوات طلبی) تا ۰/۸۶ (برای رضایت زناشویی) با میانگین ۰/۷۹ بوده است. اعتبار بازآزمایی پرسشنامه در فاصله ۴ هفته بین ۰/۷۷ (برای فعالیت‌های اوقات فراغت) تا ۰/۹۲ (برای روابط جنسی و تحریف آرمانی) با میانگین ۰/۸۶ گزارش شد. در کشور ایران اولین بار سلیمانان (۱۳۷۳)، همبستگی درونی پرسشنامه را برای فرم بلند ۰/۹۳ و برای فرم کوتاه ۰/۹۵ به دست آورد. در پژوهش میرخشتی (۱۳۷۵)، ضریب آلفای کرونباخ در بین ۶۰ نفر از افراد نمونه ۰/۹۲ به دست آمد. او روایی این پرسشنامه را از طریق ضریب همبستگی با مقیاس‌های رضایت خانوادگی از ۰/۴۱ تا ۰/۶۰، با مقیاس‌های رضایت از زندگی از ۰/۳۲ تا ۰/۴۱ به دست آورد که نشان‌دهنده روایی سازه است. در پژوهش حاضر پایایی پرسشنامه به روش ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۵۳ به دست آمد. پژوهش حاضر دارای کد اخلاق به شماره ir.um.rec.1400.190 از کمیته اخلاق زیستی پزشکی است.

#### یافته‌ها

جهت تعیین ساختار عاملی از روش تحلیل عاملی اکتشافی با استفاده از روش مؤلفه‌های اصلی و چرخش مایل استفاده شد. سپس، با بررسی بار عاملی متغیرهای چرخش یافته مشخص شد که: (۱) برخی از عامل‌ها صاحب کمتر از ۳ متغیر می‌شوند؛ (۲) برخی از متغیرها، هم‌زمان بار عاملی بر روی دو عامل دارند؛ (۳) برخی نیز مقدار بار عاملی ضعیف و ضرایب کمتر از ۰/۳۰ دارند؛ (۴) برخی متغیرها در کنار آیت‌های نامربوط قرار گرفتند؛ با لحاظ کردن این موارد، ۶۵ گویه کنار گذاشته شدند. پس از حذف این گویه‌ها، با ۷۸ گویه باقیمانده، مجدداً تحلیل عاملی به روش مؤلفه‌های اصلی و چرخش واریماکس انجام شد.

در تحلیل داده‌های پرسشنامه عوامل تداوم‌بخش تعارض زناشویی، مقدار شاخص کفایت نمونه‌گیری ( $KMO = 0.944$ ) و معناداری آزمون بارتلت نشان از شواهد کافی جهت اجرای تحلیل عوامل دارد. جهت تعیین تعداد مؤلفه‌ها (عوامل) از نمودار شن‌ریزه بهره گرفته شد. به این صورت که مطابق شیب نمودار، مؤلفه‌های آشکار شده در شیب تند نمودار به عنوان مؤلفه‌های اصلی قلمداد شد و مؤلفه‌هایی که به صورت موازی در محور خط شیب قرار داشتند، تأیید نشدند. نمودار شن‌ریزه وجود حداکثر ۱۲ مؤلفه را در پرسشنامه عوامل تداوم‌بخش تعارض زناشویی نشان داده است.



شکل ۱ تحلیل عاملی، نمودار شن‌ریزه جهت تعیین تعداد عوامل سازنده ابزار اندازه‌گیری عوامل تداوم‌بخش تعارض زناشویی

در پژوهش حاضر، معیار دسته‌بندی مؤلفه‌ها بر اساس نقطه عطف ۰/۴ به عنوان حداقل بار عاملی مورد نیاز برای حفظ عبارت در عوامل استخراج شده از تحلیل عاملی و مقدار ارزش ویژه بالاتر از ۱ در نظر گرفته شد. همان‌طور که در جدول ۱ نشان داده می‌شود، ۱۲ عامل (مؤلفه) با ارزش ویژه بالای یک وجود دارد و نسبت به بقیه واریانس بیشتری را به خود اختصاص داده‌اند. به طوری که تقریباً ۷۳ درصد تغییرات تبیین شده مربوط به ۱۲ عامل اول بوده است.

جدول ۱ تحلیل عامل مقدار کل واریانس تعیین شده ابزار اندازه‌گیری عوامل تداوم‌بخش تعارض زناشویی

مؤلفه	مقادیر ویژه اولیه دوران		مجموع مجذورات بارهای عاملی قبل دوران		مجموع مجذورات بارهای عاملی بعد دوران		
	درصد	درصد	درصد	درصد	درصد	درصد	
کل	واریانس	تجمعی	کل	تجمعی	کل	واریانس	
۲۸/۵۵	۳۹/۱۱	۳۹/۱۱	۱۶/۹۲	۳۹/۱۱	۳۹/۱۱	۲۸/۵۵	۱
۳/۸۲	۵/۲۳	۴۴/۳۴	۴/۵۵	۴۴/۳۴	۵/۲۳	۳/۸۲	۲
۳/۶۶	۵/۰۱	۴۹/۳۵	۸/۸۵	۴۹/۳۵	۵/۰۱	۳/۶۶	۳

۳/۱۲	۴/۲۷	۵۳/۶۳	۱۸/۸۳	۵۳/۶۳	۴/۲۷	۳/۱۲	۴
۲/۶۶	۳/۶۴	۵۷/۲۷	۱۵/۵۳	۵۷/۲۷	۳/۶۴	۲/۶۶	۵
۲/۱۷	۲/۹۸	۶۰/۲۵	۶/۷	۶۰/۲۵	۲/۹۸	۲/۱۷	۶
۲/۰۵	۲/۸۱	۶۳/۰۶	۵/۹۹	۶۳/۰۶	۲/۸۱	۲/۰۵	۷
۱/۸۸	۲/۵۸	۶۵/۶۴	۱۳/۸۱	۶۵/۶۴	۲/۵۸	۱/۸۸	۸
۱/۶۸	۲/۳	۶۷/۹۴	۸/۶	۶۷/۹۴	۲/۳	۱/۶۸	۹
۱/۵۳	۲/۱	۷۰/۰۴	۴/۸۳	۷۰/۰۴	۲/۱	۱/۵۳	۱۰
۱/۲۵	۱/۷۱	۷۱/۷۵	۸/۹	۷۱/۷۵	۱/۷۱	۱/۲۵	۱۱
۱/۱۳	۱/۵۵	۷۳/۲۹	۸/۵۹	۷۳/۲۹	۱/۵۵	۱/۱۳	۱۲

به منظور تحلیل گویه به صورت مقدماتی همسانی درونی با روش آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۷۸ گویه‌ای مورد بررسی قرار گرفت. ضریب آلفای کرونباخ ابزار در جدول ۲ آورده شده است.

جدول ۲ ضریب همبستگی هر گویه با نمره کل و ضریب آلفا در صورت حذف هر گویه

همبستگی با کل	آلفا در صورت حذف	همبستگی با گویه	همبستگی با کل	آلفا در صورت حذف	گویه ه	همبستگی با کل <sup>۱</sup>	آلفا در صورت حذف <sup>۲</sup>	گویه
۰/۶۶	۰/۷۸	۱۰۹	۰/۶۶	۰/۸۰	۶۰	۰/۴۶	۰/۹۳	۲
۰/۷۳	۰/۷۴	۱۱۰	۰/۷۱	۰/۷۵	۶۴	۰/۵۲	۰/۷۹	۵
۰/۶۶	۰/۷۸	۱۱۱	۰/۷۲	۰/۷۳	۶۵	۰/۳	۰/۹۵	۶
۰/۶	۰/۷۹	۱۱۲	۰/۶۹	۰/۷۹	۶۷	۰/۴۵	۰/۹۳	۱۰
۰/۵۹	۰/۷۹	۱۱۳	۰/۶۸	۰/۸۰	۶۸	۰/۴۶	۰/۹۴	۱۲
۰/۷	۰/۷۴	۱۱۵	۰/۶۸	۰/۷۹	۷۰	۰/۵۵	۰/۷۸	۱۷
۰/۶۵	۰/۷۸	۱۱۶	۰/۶۶	۰/۸۰	۷۲	۰/۵۹	۰/۷۶	۱۹
۰/۷۳	۰/۷۴	۱۱۷	۰/۷۳	۰/۷۴	۷۳	۰/۵۴	۰/۷۷	۲۱
۰/۷	۰/۷۴	۱۱۸	۰/۷۲	۰/۷۴	۷۶	۰/۵۹	۰/۷۶	۲۲
۰/۷۳	۰/۷۴	۱۲۲	۰/۶۷	۰/۷۸	۷۷	۰/۳۳	۰/۹۵	۲۴
۰/۶۲	۰/۸۰	۱۲۴	۰/۶۴	۰/۷۸	۷۹	۰/۴۱	۰/۹۴	۲۵
۰/۷۸	۰/۷۲	۱۲۶	۰/۷۲	۰/۷۴	۸۱	۰/۴۹	۰/۹۵	۲۹

۱. Corrected Item-Total Correlation

۲. Cronbach's Alpha if Item Deleted

۰/۷۶	۰/۷۲	۱۲۷	۰/۴۸	۰/۹۳	۸۶	۰/۷۴	۰/۷۱	۳۲
۰/۷۸	۰/۷۲	۱۲۸	۰/۵	۰/۹۳	۸۸	۰/۷۸	۰/۷۰	۳۳
۰/۷۸	۰/۷۲	۱۲۹	۰/۵۳	۰/۹۳	۸۹	۰/۷۷	۰/۷۱	۳۵
۰/۳	۰/۹۵	۱۳۰	۰/۶۲	۰/۷۸	۹۲	۰/۷۸	۰/۷۱	۳۷
۰/۵۵	۰/۹۱	۱۳۱	۰/۶۷	۰/۷۸	۹۳	۰/۷۹	۰/۷۰	۳۹
۰/۳۷	۰/۹۵	۱۳۵	۰/۶۵	۰/۷۸	۹۴	۰/۶۸	۰/۷۳	۴۰
۰/۴۷	۰/۹۲	۱۳۶	۰/۶۸	۰/۷۷	۹۵	۰/۶۳	۰/۷۰	۴۴
۰/۴۷	۰/۹۲	۱۳۷	۰/۶۱	۰/۷۹	۹۹	۰/۷۴	۰/۷۰	۴۶
۰/۵	۰/۹۲	۱۳۸	۰/۶۷	۰/۷۸	۱۰۰	۰/۷	۰/۷۰	۴۷
۰/۳	۰/۹۵	۱۳۹	۰/۵۷	۰/۹۲	۱۰۵	۰/۶۴	۰/۷۴	۵۰
۰/۳۲	۰/۹۵	۱۴۰	۰/۶۲	۰/۷۹	۱۰۶	۰/۶۳	۰/۷۴	۵۱
۰/۳	۰/۹۵	۱۴۱	۰/۷۳	۰/۷۴	۶۱	۰/۷	۰/۷۰	۵۲
۰/۴	۰/۹۳	۱۴۲	۰/۶۸	۰/۷۷	۶۲	۰/۶۷	۰/۷۰	۵۳
۰/۳۱	۰/۹۵	۱۴۳	۰/۵۴	۰/۹۲	۸۴	۰/۷۱	۰/۷۰	۵۸

برای بررسی پایایی مؤلفه‌های پرسشنامه عوامل تداوم‌بخش تعارض زناشویی نیز از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. طبق جدول ۳ تمامی مؤلفه‌های آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷ دارند، که نشان‌دهنده پایایی مطلوب پرسشنامه است.

جدول ۳ آلفای کرونباخ مؤلفه‌های پرسشنامه

آلفای کرونباخ	تعداد گویه‌ها	مؤلفه‌ها
۰/۸۸۶	۷	وابستگی ناسالم به خانواده مبدأ <sup>۱</sup>
۰/۹۲۳	۴	اولویت ندادن به همسر <sup>۲</sup>
۰/۸۱۸	۵	تغییر ضمنی رفتار <sup>۳</sup>
۰/۹۶۶	۱۲	نقص مهارت‌ها <sup>۴</sup>
۰/۹۶۲	۳	نپذیرفتن سهم خود در مشکلات و عدم رسیدگی به مشکلات خود <sup>۵</sup>
۰/۹۴۸	۱۳	ویژگی‌های خاص شخصیتی و رفتاری <sup>۱</sup>

۱. unhealthy dependency t to family of origin
۲. not giving priority to the wife
۳. implicit behavior change
۴. deficiency of skills
۵. not accepting your share of problems and not addressing your problems

۰/۸۸۴	۳	بی‌وفایی و خیانت زناشویی <sup>۲</sup>
۰/۹۶۰	۴	نداشتن رضایت جنسی و عاطفی <sup>۳</sup>
۰/۸۵۶	۴	ایدئال‌سازی، عدم پذیرش و ناتوانی در دیدن همسر به عنوان شخص کامل <sup>۴</sup>
۰/۹۵۳	۱۲	الگوهای ارتباطی ناسالم <sup>۵</sup>
۰/۸۶۱	۶	سبک‌های دلبستگی ناایمن <sup>۶</sup>
۰/۸۴۹	۵	باورهای ناکارآمد ارتباطی <sup>۷</sup>
۰/۹۷۹	۷۸	تعداد کل گویه‌ها

سپس، جهت انتخاب و تأیید مناسب‌ترین مدل به صورت تجربی اقدام به انجام تحلیل عاملی تأییدی و مقایسه شاخص‌های برازش مدل شد. پس از انتخاب یکی از مدل‌ها بر مبنای مقایسه شاخص‌های برازش در گام بعدی شاخص‌های اصلاح مدل برای مدل انتخابی اعمال شد. در تحقیق حاضر برای انجام تحلیل عاملی تأییدی پرسشنامه عوامل تداوم‌بخش تعارض زناشویی، در مدل مفهومی ۷۸ گویه این پرسشنامه به عنوان نشانگرها یا متغیرهای مشاهده شده: وابستگی ناسالم به خانواده مبداء، اولویت ندادن به همسر، تغییر ضمنی رفتار (تقویت و تنبیه متقابل)، نقص مهارت‌ها، نپذیرفتن سهم خود در مشکلات و عدم رسیدگی به مشکلات خود، ویژگی‌های خاص شخصیتی و رفتاری، بی‌وفایی و خیانت زناشویی، نداشتن رضایت جنسی و عاطفی، ایدئال‌سازی، عدم پذیرش و ناتوانی در دیدن همسر به عنوان شخص کامل، الگوهای ارتباطی ناسالم، سبک‌های دلبستگی ناایمن، باورهای ناکارآمد ارتباطی به عنوان متغیرهای مکنون یا پنهان در مدل دوازده عاملی در نظر گرفته شدند.

به منظور انجام تحلیل عاملی تأییدی تعداد ۴۹۵ پرسشنامه مجدداً به شیوه

۱. special personality and behavioral traits
۲. infidelity
۳. not having sexual and emotional satisfaction
۴. idealization, Failure to accept and inability to see the wife as a complete person
۵. unhealthy Communication Patterns
۶. insecure attachment style
۷. dysfunctional relationship beliefs

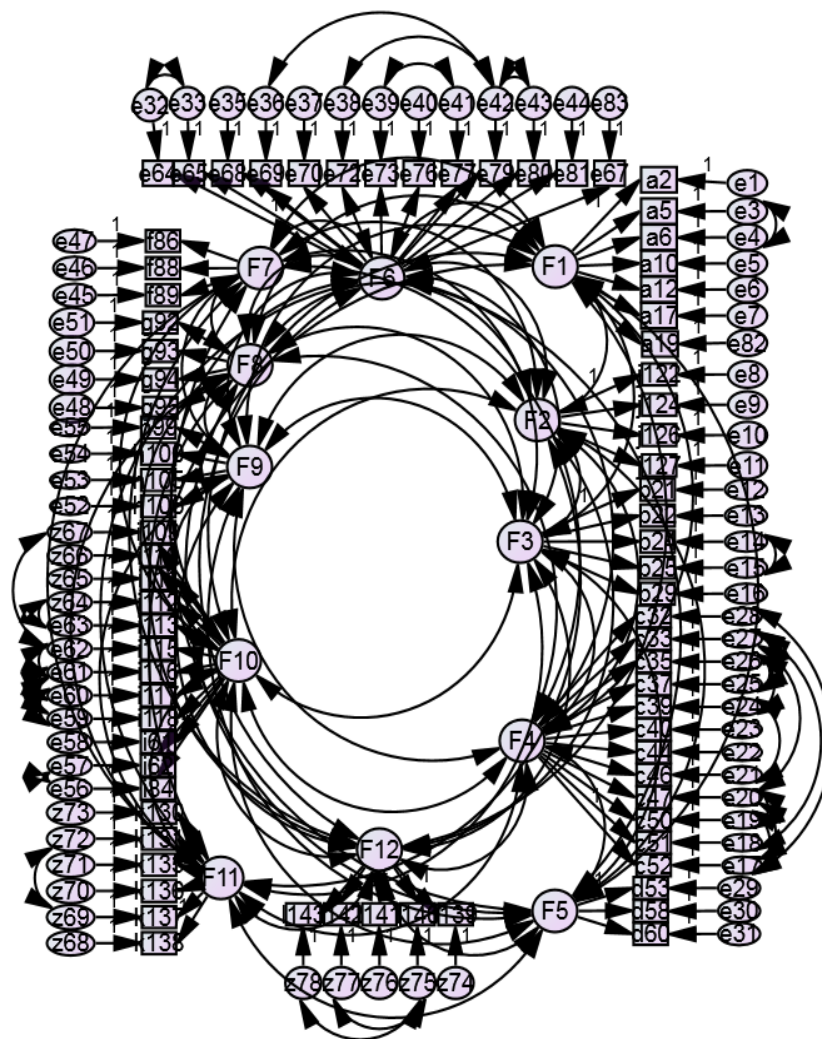
نمونه‌گیری در دسترس در بین زوجین، تکمیل شد. بعد از جمع‌آوری داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار اموس تحلیل اطلاعات حاصل از نمونه‌ها انجام شد و شاخص‌های برازش مدل استخراج شد. جدول ۵ زیر شاخص‌های برازش مدل اصلاح‌شده نهایی تحلیل عاملی تأییدی پرسشنامه عوامل تداوم‌بخش تعارض زناشویی را نشان می‌دهد که نشان‌دهنده مناسب بودن مدل برای داده‌های گردآوری شده هستند.

جدول ۴ شاخص‌های برازش مدل

شاخص	نماد	مقدار شاخص	مقدار مطلوب
شاخص برازش مقایسه‌ای	CFI	۰/۹۰۱	بیش از ۰/۹
ضریب توکر-لوئیس	TLI	۰/۸۹۵	بیش از ۰/۸۵
شاخص برازش افزایشی	IFI	۰/۹۰۱	بیش از ۰/۹
ریشه میانگین مربعات خطای تقریب	RMSEA	۰/۰۵۵	کمتر از ۰/۰۸
نسبت کی دو به درجه آزادی	$\chi^2/df$	۲/۵۱۴	کمتر از ۳
اماره کی دو	$\chi^2$	۷۱۱۶/۴۴۴	
درجه آزادی	df	۲۸۳۱	

در شکل ۲ نیز وضعیت برازش و مدل کلی ساختار عاملی پرسشنامه عوامل تداوم‌بخش تعارض زناشویی بر اساس برون‌داد نرم‌افزار اموس نمایش داده شده است.





شکل ۲ مدل تأییدی پرسشنامه عوامل تداوم بخش تعارض زناشویی

جهت بررسی روایی همگرایی و واگرایی پرسشنامه عوامل تداوم بخش تعارضات زناشویی از ضریب همبستگی پرسشنامه با پرسشنامه‌های رضایت زناشویی انریچ، پرسشنامه استاندارد سبک‌های حل تعارض رحیم و پرسشنامه تاکتیک‌های حل تعارض استفاده شد. در جدول ۵ نتایج همبستگی پیرسون آورده شده است.

جدول ۵ ضریب همبستگی (n=۱۲۲)

متغیرها مستقل	نمره کل عوامل تداوم‌بخش تعارضات زناشویی
۱. سبک یکپارچگی	-۰/۴۳۵**
۲. سبک مسلط	۰/۳۱۶**
۳. سبک ملزم شده	۰/۳۷۳**
۴. سبک اجتنابی	-۰/۳۱۴**
۵. سبک مصالحه	۰/۲۴۵**
۶. رضایت زناشویی	-۰/۸۳۷**
۷. خشونت فرم پرخاشگر	۰/۶۰۶**
۸. خشونت فرم قربانی	۰/۶۰۱**

همان‌طور که در جدول ۵ ملاحظه می‌شود، پرسشنامه عوامل تداوم‌بخش تعارضات زناشویی با پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ، پرسشنامه استاندارد سبک‌های حل تعارض رحیم و پرسشنامه تاکتیک‌های حل تعارض همبستگی معنی‌داری دارد ( $P < ۰/۰۱$ ). بین پرسشنامه تداوم تعارضات زناشویی با سبک یکپارچگی، سبک اجتنابی رابطه منفی و معنادار ( $P < ۰/۰۱$ ) و با سبک مسلط، سبک ملزم شده و سبک مصالحه رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد ( $P < ۰/۰۱$ ). همچنین طبق نتایج جدول بین تعارضات زناشویی و رضایت زناشویی رابطه قوی منفی و معناداری وجود دارد ( $P < ۰/۰۱$ ). بین تعارضات زناشویی با فرم پرخاشگر و قربانی خشونت زناشویی رابطه مثبت معنادار وجود دارد. بنابراین، روایی همگرایی و واگرایی پرسشنامه عوامل تداوم‌بخش تعارضات زناشویی تأیید می‌شود.

### بحث و نتیجه‌گیری

با وجود روند رو به افزایش تعارضات زناشویی در پی در پی در زندگی زناشویی زوج‌ها و به دنبال آن پیامدهای نامطلوب از جمله طلاق در ایران، تا آنجا که شواهد نشان می‌دهد مطالعه‌ای که به طور مستقل ابزاری برای عوامل تداوم‌بخش تعارضات زناشویی متناسب با زوج‌های ایرانی باشد وجود ندارد. پژوهش حاضر با هدف طراحی و تعیین شاخص‌های روان‌سنجی پرسشنامه عوامل تداوم‌بخش تعارضات زناشویی در بین زوج‌های ایرانی انجام شد. به طور کلی، مطالعه حاضر نشان داد که پرسشنامه عوامل تداوم‌بخش تعارضات زناشویی از روایی و پایایی مطلوب در اندازه‌گیری برخوردارند و خرده‌مقیاس‌های دوازده عاملی

(وابستگی ناسالم به خانواده مبدأ، تغییر ضمنی رفتار، نقص مهارت‌ها، بی‌تعهدی و بی‌وفایی، نداشتن رضایت جنسی و عاطفی، ایده‌آل‌سازی، الگوهای ارتباطی، اولویت ندادن به همسر، سبک‌های دلبستگی، نپذیرفتن سهم خود در مشکلات و عدم رسیدگی به مشکلات خود، ویژگی‌های خاص شخصیتی، باورهای ناکارآمد) سطوح قابل قبولی از سازگاری درونی و پایایی را نشان دادند.

عامل ویژگی‌های شخصیتی خاص منظور رفتارهای و خصوصیتی مانند لجبازی، نداشتن انعطاف‌پذیری، کنترل‌گری، نداشتن عفو و گذشت، خودخواهی، اصرار و پافشاری روی عقاید شخصی، منفی‌نگری و ناامیدی، سکوت و حرف نزدن و نپذیرفتن سهم خود در مشکلات زناشویی و مقصر دانستن طرف مقابل که در هر یک یا در هر دو در رابطه وجود دارد. منظور از عامل نقص مهارت‌ها منظور ضعف در مهارت‌های ارتباطی، کنترل خشم و حل مسئله و حل تعارض است. منظور از بی‌تعهدی و بی‌وفایی و خیانت یا عهدشکنی زناشویی از نوع روابط جنسی، عاطفی، یا عاطفی-جنسی با فردی غیر از همسر که به صورت پنهانی انجام گرفته است. در نداشتن رضایت جنسی و عاطفی منظور عدم تمایل به روابط جنسی و مشکلات جنسی و عاطفی مورد نظر است. در ایدئال‌سازی، با توجه به اینکه در ابتدای رابطه و ابتدای ازدواج طرفین، یکدیگر را خیلی ایدئال ارزیابی می‌کنند و فکر می‌کنند طرف مقابلشان بی‌نقص است، اما بعد از مدتی که با واقعیت ویژگی‌های همسر خود روبه‌رو می‌شوند و ایرادات و نقطه‌ضعف‌هایی را مشاهده می‌کنند، مشکلات شروع می‌شود و فرد نمی‌تواند برخی ویژگی‌های همسر خود را بپذیرد. منظور از الگوهای ارتباطی نیز نوع تعاملات زوجین در محیط زندگی است که می‌تواند الگوی ارتباطی سالم شامل روابط رفتاری و عاطفی عمیق، منطقی، دوستانه و صمیمی باشد یا برعکس الگوهای ارتباطی ناسالم که روابط عاطفی و رفتاری مناسب باهم ندارند. منظور از اولویت ندادن به همسر این است که طرف مقابلشان به اندازه کافی به آن‌ها توجه و رسیدگی نمی‌کند. سبک‌های دلبستگی نیز منظور مشکلاتی که در دوران کودکی در زمینه دلبستگی با والد مراقب ایجاد می‌گردد و بر نوع دلبستگی در روابط بین فردی زوجین تأثیرگذار است. تغییر ضمنی رفتار نیز منظور تقویت و تنبیه‌های متقابل بین زوجین بود که این تقویت و تنبیه‌ها به صورت ناخودآگاه باعث تکرار شدن تعارض‌ها شده بود. در این گونه روابط، غر زدن دائمی در رابطه وجود دارد و انگار زوجین هیچ وقت از همدیگر راضی نیستند. وابستگی زیاد به خانواده مبدأ نیز منظور وجود وابستگی شدید و غیرعادی همسر به خانواده اصلی خودش است که باعث رفت‌وآمد

بیش از حد، طرفداری متعصبانه از خانواده در مقابل همسر، نداشتن قدرت تصمیم‌گیری مستقلانه و دخالت خانواده در تصمیمات و نادیده گرفتن همسر و نیازها و خواسته‌هایش به‌خاطر راضی کردن پدر و مادر و سایر اعضای خانواده مبدأ است.

روایی پرسشنامه عوامل تداوم‌بخش تعارض‌های زناشویی با روابط معنی‌دار با پرسشنامه استاندارد سبک‌های حل تعارض رحیم (سبک یکپارچگی، سبک مسلط، سبک ملزم شده، سبک اجتناب‌کننده، سبک مصالحه)، پرسشنامه تاکتیک‌های حل تعارض استراوس و همکاران (۱۹۹۶) و پرسشنامه رضایت زناشویی تأیید شد. بنابراین، به نظر می‌رسد پرسشنامه عوامل تداوم‌بخش تعارض‌های زناشویی یک ابزار عالی برای ارزیابی و شناسایی عواملی تشدیدکننده و تداوم‌بخش تعارض‌های زناشویی زوج‌های ایرانی باشد. در تحلیل عاملی اکتشافی برخی از گویه‌ها حذف شدند ولی هنگامی که از شاخص‌های اصلاح برای حذف موارد زیربینه استفاده شد، تناسب رضایت‌بخشی حاصل شد و ساختار اصلی دوازده عاملی مورد تأیید قرار گرفت. بارهای عاملی بالاتر و سازگاری داخلی قابل مقایسه با آنچه توسط ابزارهای مشابه از جمله تعارض زناشویی ثنایی و براتی (۱۳۸۷) ارائه شد، نشان داد که داده‌های فعلی برای تکرار مدل اصلی مناسب‌اند.

در پژوهش حاضر عوامل تداوم‌بخش تعارض زناشویی به دست آمد و نمره کل پرسشنامه و عامل‌ها دارای پایایی بالاتر از ۰/۷ بودند. همبستگی گویه-مقیاس نیز در مورد تمامی گویه‌ها از حداقل ۰/۲ بالاتر بود. تحلیل عاملی تأییدی نیز برآزش مدل اکتشاف شده از داده‌ها را تأیید می‌کند.

همسو با پژوهش حاضر تحقیقات بر ۱۲ مؤلفه پرسشنامه عوامل تداوم‌بخش تعارض زناشویی به عنوان عوامل مؤثر بر تعارض‌های زناشویی زوج‌ها تأکید داشته‌اند (شهوولی و رضایی‌فر، ۱۳۹۰؛ اولسون و همکاران، ۲۰۱۱؛ مارتین<sup>۱</sup> و همکاران، ۲۰۱۵؛ هو، جیانگ و وانگ<sup>۲</sup>، ۲۰۱۹؛ موسوی و ابویی مهریزی، ۱۳۹۹؛ بابایی، ۱۳۹۷؛ سلیمانی و همکاران، ۱۴۰۰؛ روهنر<sup>۳</sup> و همکاران، ۲۰۰۸؛ سیدموسوی، مظاهری و قنبری، ۱۳۹۱؛ نصرالهی و تمدنی،

۱. Martin, M.P

۲. Hou, Jiang, & Wang

۳. Rohner

۱۳۹۷؛ سارمی و پرنندین، ۱۳۹۶؛ فینی و فیتزگرالد<sup>۱</sup>، ۲۰۱۹؛ کاستلانو<sup>۲</sup> و همکاران، ۲۰۱۳؛ و بک<sup>۳</sup> و همکاران، ۲۰۱۳؛ مرادی و همکاران، ۱۳۹۵؛ هاشمی و همکاران، ۱۴۰۰؛ همایی و دشت‌بزرگی، ۱۳۹۷؛ خجسته مهر و همکاران، ۱۳۹۸؛ گیزیر<sup>۴</sup>، ۲۰۱۳؛ دمکه، ۲۰۱۹؛ اولوگ بنگا، ۲۰۱۸؛ تاسو و گتهان، ۲۰۲۱). پرسشنامه عوامل تداوم بخش تعارض‌های زناشویی توسط چارچوب نظریه گارمن (۲۰۰۸) هدایت شد، که بر عوامل نگهدارنده یا عوامل تداوم‌دهنده تعارض‌های زناشویی تأکید داشتند و بر ارتباط بین فردی، شخصیت، تعهد، فاکتورهای فرهنگی، رشدی، خانوادگی و فیزیکی و... به عنوان عواملی که بر تداوم تعارض‌ها مؤثرند، اشاره کردند. طبق نظری مشارکت و پویایی عوامل فردی و بین فردی موجب تداوم و ماندگاری تعارض‌ها می‌شود. در روابط زوج‌ها یکسری رفتارهای چرخه‌ای به صورت ناخودآگاه اتفاق می‌افتد که زمینه مزمن و طولانی شدن تعارض‌ها را ایجاد می‌سازد. وقتی در روابط زناشویی قوانین رابطه نقض می‌شود یا مشکلاتی که به طور مکرر کل رابطه را به طور منفی تحت تأثیر قرار می‌دهد، هر یک از زوج‌ها تلاش می‌کنند که دیگری را تغییر دهد. در این مواقع فرایندهای نگهدارنده مشکل در تعامل‌های زوج‌ها آشکار می‌شوند که این فرایندها، چرخه‌ای ناساگار و معیوب را نشان می‌دهند (گارمن، ۲۰۰۸). در پژوهش حاضر تلاش شد که گویه‌های طراحی شده، تا حد ممکن عینی و مبتنی بر فرهنگ زوج‌های ایرانی باشد.

از محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به شیوع همه‌گیری کروناویروس و دشواری در دسترسی به افراد شرکت‌کننده اشاره کرد. ضمن اینکه این مطالعه، مربوط به فرهنگ جامعه ایرانی است و در تعمیم به سایر جوامع باید احتیاط شود. پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های بیشتر جهت کاربرد جامع‌تر این ابزار در محیط‌های مختلف بالینی برای زوج‌ها در مراحل مختلف رابطه همچون دوران عقد، ورود فرزندان، زوج‌های میانسال، زوج‌های سالمند و همچنین انجام پژوهش‌های مشابهی جهت طراحی ابزارهای مشابه برای گروه‌های هدف مختلف انجام شود.

۱. Feeney, & Fitzgerald

۲. Castellano

۳. Beck, L. A.

۴. Gizir, C. A.

## منابع

- اولسون، د. ا. ج.، اولسون-سیگ، ا.، و لارسون، پ. ج. (۲۰۱۱)، *بازبینی روابط همسران*، ترجمه ش. نوابی نژاد، و م. دارینی. (۱۳۹۶). تهران: دانژه.
- بابایی، ا. (۱۳۹۷)، پیش‌بینی تعارضات زناشویی زنان درگیر خشونت خانگی براساس طرحواره‌های جنسی، عملکرد جنسی و رضایت جنسی. *روان پرستاری*، ۶ (۵)، ۲۳-۱۶.
- پناغی، ل.، دهقانی، م.، عباسی، م.، محمدی، س.، و ملکی، ق. (۱۳۹۰). بررسی پایایی، روایی و ساختار عاملی مقیاس تجدیدنظر شده تاکتیک‌های حل تعارض. *خانواده پژوهی*، ۷ (۲۵)، ۱۱۷-۱۰۳.
- ثنایی‌ذاکر، ب.، و براتی، ط. (۱۳۸۷). *مقیاس‌های سنجش خانواده و ازدواج*. انتشارات بعثت.
- جلالی، ن.، حیدری، ح.، داودی، ح.، و آل یاسین، س. ع. (۱۳۹۸). مقایسه تأثیر مداخله آموزشی مبتنی بر رویکرد هیجان‌مدار و رویکرد غنی‌سازی روابط گاتمن بر تعارض زناشویی گروهی از زنان شهرستان خمین. *دوفصلنامه روان‌شناسی فرهنگی*، ۳ (۱)، ۶۲-۴۱.
- حقیقی، ح.، زارعی، ا.، و قادری، ف. (۱۳۹۱). بررسی ساختار عاملی و ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه سبک‌های حل تعارض رحیم (ROCI-II) در بین زوجین ایرانی، *فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی خانواده*، سال اول، شماره ۴.
- خجسته مهر، ر.، آقایی، ز.، و امیدیان، م. (۱۳۹۸). فراتحلیل رابطه انگیزه‌های پیشوازی و پرهیزی از خودگذشتگی با کیفیت زناشویی. *مشاوره و روان‌درمانی خانواده*، ۹ (۱) (پیاپی ۲۷)، ۸۹-۱۰۸.
- خسروی، ف.، عباس‌پور، ذ.، و سودانی، م. (۱۴۰۱). پیش‌بینی رضایت زناشویی در زنان متأهل هر اهواز بر اساس خودشفقتی، دگر شفقتی و هوش هیجانی، *دوفصلنامه علمی روان‌شناسی فرهنگی*، ۶ (۱)، ۲۵۸-۲۷۷.
- سارمی، ن.، و پرندین، ش. (۱۳۹۶). بررسی رابطه تنظیم هیجانی با سبک حل تعارض زوجین، کنفرانس ملی پژوهش‌های نوین ایران و جهان در روان‌شناسی، علوم تربیتی و مطالعات اجتماعی، شیراز.
- سلیمانی، ا.، تنها، ز.، ملکی‌راد، ع.، و کردستانی، د. (۱۴۰۰). معادلات ساختاری مهارت‌های زندگی و سبک‌های دلبستگی با تعارضات زناشویی: نقش میانجی‌گرانه رضایت جنسی و قصه عشق زوجین. *تحقیقات علوم رفتاری*، ۱۹ (۱)، ۱۳۸-۱۲۸.
- سلیمانیان، ع. ا. (۱۳۷۳). *بررسی تأثیر تفکرات غیرمنطقی (براساس رویکرد شناختی) بر نارضایتی زناشویی* پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد. چاپ نشده، دانشگاه تربیت معلم تهران.
- سیدموسوی، پ.، و مظاهری، ع.، و قنبری، س. (۱۳۹۱). پذیرش همسر و سازش یافتگی روان‌شناختی زنان: نقش تعدیل‌کننده پذیرش والدین. *روان‌شناسی تحولی (روان‌شناسان ایرانی)*، ۸ (۳۲)، ۳۷۳-۳۸۳.
- شهوولی، ک.، و رضایی‌فر، س. (۱۳۹۰). بررسی علل ناسازگاری و طلاق در خانواده‌های شهرستان ایذه. *جامعه پژوهی فرهنگی*، ۲ (۱)، ۱۱۳-۱۳۸.

محمدخانی، پ.، آزاد مهر، ه.، و متقی، ش. (۱۳۸۹). رابطه خشونت جنسی و نگرشهای زناشویی و همراهی انواع خشونت در روابط زناشویی. *مجله روان پزشکی و روان شناسی بالینی ایران*، ۱۶ (۳)، ۱۹۵-۲۰۲.

مرادی، آ.، یزدانبخش، ک.، و بساطی، آ. (۱۳۹۵). پیش بینی تعارض زناشویی بر اساس روان بنه‌ها، سبک‌های دلبستگی و بخشودگی. *فصلنامه علمی پژوهشی علوم روان شناختی*. ۱۵ (۶۰): ۵۱۸-۵۳۱.

موسوی، س. ف.، و ابویی مهریزی، م. (۱۳۹۹). مقایسه خودتعیین‌گری در رابطه زناشویی، تعهد به همسر و رضایت زناشویی در زنان و مردان بدون و دارای تعارض زناشویی مراجعه کننده به مراکز مشاوره. *رویش روان شناسی*. ۹ (۸)، ۱۹-۳۰.

میرخشتی، ف. (۱۳۷۵). بررسی رابطه‌ی میان رضایت از زندگی زناشویی و سلامت روان. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد چاپ نشده، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن.

نصرالهی، س.، و تمدنی، م. (۱۳۹۷). شناسایی الگوهای رفتاری تداوم‌دهنده مشکلات زناشویی. *فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی (فرهنگ مشاوره)*، ۹ (۳۴)، ۷۵-۵۷.

هاشمی نیک، ا.، حیدری، ح.، داودی، ح.، و جعفری اصغر. (۱۴۰۰). الگوی پیش‌بینی سبک‌های حل تعارض بر اساس ابعاد تمایز یافتگی و انعطاف‌پذیری شناختی با نقش میانجی شفقت ورزی به خود زوجین. *تحقیقات علوم رفتاری*. ۱۹ (۱): ۲۳-۱۳.

همایی، ر.، و دشت بزرگی، ز. (۱۳۹۷). همبستگی تمایز یافتگی خود و خوش‌بینی با مسئولیت‌پذیری و رضایت زناشویی در دانشجویان پرستاری. *مدیریت ارتقای سلامت*، ۷ (۲)، ۵۸-۶۴.

هوشمندی، ر.، احمدی، خ.، و کیامنش، علیرضا. (۱۳۹۸). تحلیلی بر علل تعارضات زناشویی در دو دهه اخیر (یک مرور نظام‌مند). *فصلنامه علمی پژوهشی علوم روان‌شناختی*. ۱۸ (۷۹): ۸۲۸-۸۱۹.

- Afework, E. (2010). *Major contributing factors and consequences of divorce in Ethiopia* (published thesis), Addis Ababa University.
- Askalemariam, A., & Minwagaw, T. (2014). Divorce in east Gojjam zone: Rates, causes and consequences wudpecker. *Journal of Sociology and Anthropology*, 2 (1), 008-016.
- Beck, L. A., Pietromonaco, P. R., DeBuse, C. J., Powers, S. I., & Sayer, A. G. (2013). Spouses' attachment pairings predict neuroendocrine, behavioral, and psychological responses to marital conflict. *Journal of Personality and Social Psychology*, 105 (3), 388-424.
- Castellano, R., Velotti, P., Crowell, J. A., & Zavattini, G. C. (2013). The Role of Parents' Attachment Configurations at Childbirth on Marital Satisfaction and Conflict Strategies. *Journal of Child and Family Studies*, 23 (6), 1011-1026.
- Demeke, W. (2019). Determinants of marital conflict among governmental employed workers in Debre Markos town. *Bahir Dar Journal of Education*, 19 (2), 125-137.
- Eggeman, K. W., Moxley, V., & Schumm, W. R. (1985). Assessing spouses' perceptions of Gottman's temporal form in marital conflict. *Psychology Reports*, 57 (1), 171-181.
- Feeney, J., & Fitzgerald, J. (2019). Attachment, conflict and relationship quality: laboratory-based and clinical insights. *Current Opinion in Psychology*, 25, 127-131.
- Gizir, C. A. (2013). Üniversite öğrencilerinin ilişki inançlarının cinsiyet ve romantik ilişki yaşama durumlarına göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 38 (170), 372-38
- Gurman, A.S. (2008). *Clinical Handbook of Couple Therapy*. Forth Edition.
- Harold, G. T., & Sellers, R. (2018). Annual research review: Interparental conflict and youth psychopathology: An evidence review and practice focused update. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 59 (4), 374-402.
- Hou, Y., Jiang, F., & Wang, X. (2019). Marital commitment, communication and marital satisfaction: An analysis based on actor-partner interdependence model. *International*

- journal of psychology: Journal international de psychologie*, 54 (3), 369–376.
- Martin, M.P., Miller, R.B., Kubricht, B., Yorgason, J. B., & Carroll, J. S. (2015). Relational Aggression and Self-Reported Spousal Health: A Longitudinal Analysis. *Contemp Fam Ther*, 37: 386–395.
- Meaza, M. (2014). *Sources of Marital Conflict, the Relationship between conflict Resolution Mechanisms and Marital satisfaction among Married People*. Jemo-1, Addis Ababa, Addis Ababa University.
- Olugbenga, A. J. (2018). Patterns and Causes of Marital Conflict among Staff of Selected Universities in Southwest Nigeria. *Advances in Social Sciences Research Journal*, 5 (8), 306–320.
- Rahim, M. A. (1983). A measure of styles of handling interpersonal conflict. *Academy of Management Journal*, 26, 368-376.
- Rohner, R. P., Uddin, M. K., Shamsunnaher, M., & Khaleque, A. (2008). Intimate partner acceptance, parental acceptance in childhood, and psychological adjustment among Japanese adults. Cross-Cultural Research. *The Journal of Comparative Social Science*, 42 (1), 87–97.
- Rothenberg, W. A., Solis, J. M., Hussong, A. M., & Chassin, L. (2017). Profiling families in conflict: Multigenerational continuity in conflict predicts deleterious adolescent and adult outcomes. *Journal of Family Psychology*, 31 (5), 616–628.
- Straus, M., Hamby, S., Boney-McCoy, S., & Bruce Sugarman, D. (1996). The Revised Conflicttactics Scales (Ctsz). *Journal of Family Issues*. 17 (3), 283-316.
- Tasew, a.s., & Getahun, k.k. (2021). Marital conflict among couples: The case of Durbete town, Amhara Region, Ethiopia. *Cogent Psychology*, 8, 1.
- Theiss, J. A., & Leustek, J. (2016). *Marital conflict*. Encyclopedia of family studies, 1-4.
- Tiruwork, T. (2015). *Inter parental conflict and its influence on adolescent's academic self-regulation*, Addis Ababa University, Addis Ababa.
- Tolorunleke, C. A. (2008). *Conflict resolution practices amongst couples in Ijumu L.G.A. of Kogi state*. Unpublished Master's Thesis, Faculty of education, University of Abuja.
- Tolorunleke, C. A. (2014). Causes of Marital Conflicts Amongst Couples in Nigeria: Implication for Counselling Psychologists. *Article in Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 140, 21–26.
- van Eldik, W. M., de Haan, A. D., Parry, L. Q., Davies, P. T., Luijk, M. P. C. M., & Arends, L. R. (2020). The interparental relationship: Meta-analytic associations with children's maladjustment and responses to interparental conflict. *Psychological Bulletin*, 146 (7), 553–594.
- Yu, J. H., & Park, T. (2016). Family Therapy for an Adult Child Experiencing Bullying and Game Addiction: An Application of Bowenian and MRI Theories. *Contemporary Family Therapy*, 38 (3): 318-327.